

RÅDSMØTET SOM EVENT

LOKALE PROGRESJONS- OG TILBAKEFØRINGS-
PRAKSISER I ET NORSK HØYSIKKERHETSFENGSEL
INSPIRERT AV ET DELEUZIANSK BLIKK.Elisabeth Fransson¹ & Gudrun Brottveit

Rådsmøtet i fengsler er en gammel og veletablert institusjon hvor ansatte vurderer innsattes søknader om permisjoner, overføring til lavere sikkerhet og prøveløslatelse på to-tredjedels tid. Rådsmøtemedlemmene er bundet av lovverk, forskrifter og retningsslinjer, men forvalter også fengselsfaglig skjønn. I artikkelen spør vi hvilke kunnskaper om lokale progresjons og – tilbakeføringspraksiser som kan produseres ved å lese rådsmøter inspirert av et deleuziansk blikk? Basert på kritisk etnografi studeres rådsmøter med utgangspunkt i Deleuze sine perspektiver om hva kropp kan gjøre. Gjennom begrepene 'event', 'berøring', 'tempo' og 'toner' synliggjør artikkelen hvordan rådsmøtedeltakerne der og da, gjennom *det de gjør og sier*, beveger den innsattes søknad frem imot en votering som enten bifaller eller fraråder søknaden. *Artikkelen tydeliggjør rådsmøtedeltakernes kategoriseringer av de innsatte og viser hvordan tid og tillit veves inn i lokale progresjons- og tilbakeføringspraksiser. Dilemmaer rådsmøtemedlemmene står overfor løftes frem, og det stilles spørsmål knyttet til rådsmøtets ivaretagelse av de innsattes rett til forutsigbarhet og likebehandling.*

Nøkkelord: rådsmøter, event, kropp, tilblivelse, tilbakeføring, fengselsfaglig skjønn, Deleuze.

1. Rådsmøtet – en introduksjon

Det er en klar og solfylt dag i mars. Vi er igjen på vei til rådsmøtet² i et høysikkerhetsfengsel for domfelte menn. I dag kommer teamleder Anne og henter oss i vakta. Med en hånd på nøkkelknippet og den andre på et knitrende samband³, leder hun oss med raske skritt gjennom det indre portrommet og ut på fengsels-

1 Førsteforfatter er Elisabeth Fransson, førsteamanuensis ved Kriminalomsorgens utdannings-senter, KRUS. Andreforfatter er Gudrun Brottveit, førsteamanuensis ved Høgskolen i Østfold.

2 Rådsmøtet eller anstaltrådet er nå tatt ut av lov om straffegjennomføring, men praksisen finnes fremdeles i mange fengsler.

3 Sambandet er fengselets kommunikasjonssystem, og ser ut som en walkietalkie.

området der vårsola så vidt har begynt å varme. Anne har nå puttet sambandet tilbake i uniformsbeltet. Av og til spraker det, men bortsett fra dette brytes stillheten kun av en og annen fugl som synger og våre skritt i det de treffer asfalten. Mens vi beveger oss innover på fengselsområdet kjenner vi på stillheten som plutselig kan brytes ved at en alarm går av, og uniformerte kropper begynner å løpe. Etter den siste bakken kommer vi opp til blokka hvor rådsmøtet finner sted, og låses inn. Vi sjekker at alarmene våre fungerer før vi igjen følger Anne gjennom korridorer, opp trapper og inn i møterommet som er lyst og moderne. Her inviteres vi til å ta plass sammen med de ansatte rundt det lange bordet. Vi får en kaffekopp i hånden, og glir inn i tonen rundt bordet. Vår manglende uniform minner oss om at vi her, i rådmøterommet, befinner oss på fengselsbetjentenes hjemmebane. Også i rådsmøtet hører vi sambandet, men dette slås som regel raskt av igjen etter at beskjeder er sjekket. Etter hvert blir også vi vant til lyden. I starten var det problematisk å forstå gangen i rådsmøtene. Når møtet startet, skjedde ting i et hurtig tempo. Henvisninger til ulike lovparagrafer, vekslingene mellom juridisk argumentasjon, tolkninger av dagligdagse hendelser, utøvelse av faglig skjønn og moralske betraktninger kunne være vanskelig å følge. Men etter hvert ble vi kjent med råds-møtets rytme, tempo og toner.

I Norge, som i andre nordiske land, er det et mål at fengselet skal fremme domfeltes tilpasning til samfunnet. I lov om straffegjennomføring (strgjfl.) § 3, med tilhørende forskrift og retningslinjer, går det fram at innholdet i straffen skal legge til rette forholdene for at domfelte skal kunne gjøre en egen innsats for å motvirke nye straffbare handlinger. Videre at det, så langt det er mulig, skal skje en gradvis overgang fra fengsel til frihet. Med begrepet progresjon menes en planmessig og differensiert soningsprosess, hvor den innsatte gradvis beveger seg fra høy sikkerhet og over til lavere sikkerhet. Tilbakeføring til samfunnet skal være gjennomgående i hele soningsforløpet (St. meld. nr.37). Kriminalomsorgen skal gjennom et samarbeid med andre offentlige etater legge til rette for at domfelte får samme rett til utdanning, helse- og sosiale tjenester som andre samfunnsborgere (Strgjfl. § 4, samt forskrifter og retningslinjer). Rådsmøtet er i denne sammenhengen en viktig institusjon. Her er ulike yrkesgrupper til stede for å drøfte og vurdere de innsattes søknader om permisjoner, overføring til lavere sikkerhet og løslatelse på to-tredjedels tid. Dette gjør råds-møtet til en sentral arena i studiet av lokale progresjons- og tilbakeføringspraksiser.

2. Materialisering av et fengselsfaglig skjønn

Det fengselsfaglige skjønnet i rådsmøtet utøves hovedsakelig av fengselsbetjentene, og er forankret i kriminalomsorgens primær oppgave knyttet til

å gjennomføre en trygg og sikker straffegjennomføring. Fengselsfaglig skjønn handler ikke kun om sikkerhet, men også om å legge til rette for en god tilbakeføringsprosess for den enkelte innsatte. I rådsmøtet er sosial-, helsefaglig og pedagogisk personell til stede. Disse er representert gjennom yrkesgrupper som sosialkonsulenter, tilbakeføringskonsulenter og representanter for skole og helse. Selv om disse yrkesgruppene har sine profesjonsforankringer i sosial-, helsefaglige- og pedagogiske kunnskapstradisjoner, vil deres skjønnsutøvelse i rådsmøtet preges av fengselets sikkerhetsrutiner.

Det finnes etter hvert en omfattende forskningslitteratur som omhandler betjentrollen (Liebling 2000, 2011; Liebling & Arnold 2004; Crew 2011; Hardy 2013). I denne faglitteraturen karakteriseres fengselet som en institusjon som i økende grad preges av en sikkerhets- og risikotankegang, hvor kontroll står i fokus (Bullock 2011; Garland 1997, 2001, Rose 2005; Nash 2005; Whitehead 2010; Fitzgibbon 2011; Hardy 2013). Det økte fokuset på risiko har ikke kun med nye kriminalpolitiske trender i straffegjennomføringen å gjøre, men må også knyttes til samfunnsforskeres analyser hvor begrepet risiko står sentralt (Beck 1992; Giddens 1990). Dette får særlige konsekvenser for kriminalomsorgens praksis (Hardy 2013). Bhui (2002) understreker at denne samfunnsfortolkningen har bidratt til et større fokus på de innsattes fremtidige potensielle risikoatferd, enn at de skal gjøre opp for sine kriminelle handlinger begått i fortid. Fokuset på risiko kan lett føre til at hensynet til samfunnets sikkerhet blir viktigere enn å ivareta den enkelte innsattes soningsprogresjon (Feeley & Simon 1992, pp 470; Fitzgibbon 2007, pp 91; Lancaster & Lumb 2006, pp 287).

Hardy (2013) forholder seg kritisk til deler av risikolitteraturen, og viser i sin studie at fengselsansatte ofte uttaler seg nyansert om sitt arbeid. Han viser også til Canton (2011, pp 200) som snakker om praktikere som hybrider. Det vil si at de både arbeider pragmatisk i forhold til risikoavveininger og prinsipielt når det gjelder å ivareta innsattes rettigheter i straffegjennomføringen. For å få mer kunnskap om konkrete fengselsfaglige praksiser, etterlyser Hardy (2013) flere empiriske undersøkelser fra feltet. Denne artikkelen kan leses som et bidrag inn i diskusjonen ved at den studerer en sentral arena hvor fengselsfaglige praksiser, knyttet til progresjon- og tilbakeføring, finner sted.

3. Rådsmøtet som event – artikkelens analytiske tilnærming

Rådsmøtet som *event* handler om det som plutselig skjer, DER og DA, i rådsmøterommet. Ved å sette rådsmøterommet i sentrum kommer rommets materialitet og ansattekropper, som sier og gjør, i fokus. I tråd med Deleuze og Guattis perspektiver på kropp flytter vi her blikket fra den individuelle kroppen, til rommet mellom kropper og til det materielle rundt (Deleuze og

Guattari 1987). Det materielle i en rådsmøtesammenheng er tingene som omgir oss; bord, nøkler, samband, alarmer og uniformer. Det materielle utgjør også den innsattes søknad som ligger der som et skrevet ark, det er vedlegget, og det PCn som er koblet opp til kriminalomsorgens register.

De ansatte inntar rådmøterommet og *berøres* av hverandre. Fokuset på affekter, knytter oss til Deleuze sin lesning av Spinozas spørsmål om hva en kropp kan gjøre (Deleuze 1988 ref. i, Rossholt 2010 pp 140).

“We know nothing about a body until we know what it can do, in other words, what its affects are, how they can or cannot enter into composition with other affects, with the affects of another body (Deleuze og Guattari 1987, pp 256).

Gjennom kropper som har *tempo* med ulik hastighet og stemmer med ulike *toner*, bevegges rådsmøtedeltakerne. De inngår i en komposisjon med hverandre som kommer til uttrykk gjennom en avsluttende votering. Når en lar seg berøre, kroppsliggjøres mening og kroppen produserer praksiser uten at det nødvendigvis finnes ord som kan beskrive det som skjer (Rossholt 2010). Bevegelsen, der alle rundt bordet til slutt voterer, kan illustrere begrepet affect eller berøring, hvor toner samstemmes og ofte blir til en. Dette kommer konkret til uttrykk ved at rådet til slutt stemmer for eller imot den innsattes søknad.

Begrepene event, berøring, tempo og toner er nært forbundet med hverandre. En event kan være hvordan en søknad, skrevet av en innsatt, kan utløse blikk, en kroppslig gest eller en kommentar rundt møtebordet. Det kan være hvordan opplesningen av en søknad kan bidra til å skape en atmosfære rundt bordet som blir liggende som en ikke-uttalt, men likevel opplevd ramme eller en tone, som former diskusjonen. Når den innsattes søknad med vedlegg leses opp er det ikke bare de konkrete ordene, informasjonen og argumentene som får betydning. Det er også atmosfærer som skapes gjennom kropper med ulike tempo:

“It is speed and slowness that one slips in among things, that one connects with something else. One never commences; one never has a tabula rasa; one slips in, enters in the middle; one takes up or lays down rhythms” (Deleuze, 1988 pp123).

Vi kommer midt i, skriver Deleuze. Vi glir inn, fanger opp og legger ned rytmer. Rådmøtet har en struktur som går igjen, selv om deltakerne skifter. Slik kommer rådmøtedeltakerne inn i noe som allerede er og tar opp i seg rytmen i rommet; en dag hastig en annen dag mer langsom og dvelende. Møtets tempo blandes med *toner*. Høye toner, mørke toner, myke toner og harde toner. Toner som åpner og lukker. Toner i denne sammenhengen kan være lyder og stemmer, men også et argument eller en forståelse som ligger

under det som sies. Ved å la oss inspirere av begrepene event, berøring, tempo og toner får vi tak i mer enn det som sies. Med Deleuze begrep om 'what a body can do' åpner vi for nye måter å forstå det som skjer i rådsmøtet på.

Ved å være tilstede i rådsmøtene, kunne vi merke at vi som forskere ble en del av rådsmøtekomposisjonen. Vi forsto etter hvert bakgrunnen for hvorfor en søknad ble anbefalt eller ikke anbefalt. 'Dansen' rundt rådsmøtebordet lever sitt eget liv, ofte uavhengig av hvilke argumenter som fremmes i søknaden. Det er ikke kun hvordan søknaden er bygget opp og begrunnet, som påvirker rådsmøtets vurdering, men også hvordan argumenter berører og setter i gang følelser, verdier og holdninger rundt møtebordet. Vi kunne kjenne på spenninger som utspilte seg mellom rådsmøtedeltakerne og deres ulike måter å være og argumentere på. Noen saksvurderinger kunne for oss virke mer retorisk kontante og knappe der juridiske argumenter, knyttet til antakelser om allmenne rettsoppfatninger, utgjorde møterefrengtet. I andre saker kunne tonen være annerledes, for eksempel kunne dagligdagse hendelser i fengselet trekkes frem på måter som fikk frem betydningen av å betrakte fangene som enkeltindivider. Tempoet og tonesettingen i rådsmøtene kunne variere med hvem som var til stede. Argumentene, men også stillheten som kunne oppstå, gjorde noe med oss som satt der. Vi kunne kjenne hvordan vår innstilling – ikke bare til søknaden men også til den innsatte – vekselvis beveget oss både i positiv og negativ retning i takt med stemningene, rytmen og tempoet som utspilte seg i rådsmøtene. Å lese rådsmøtet med et deleuziansk blikk innebar å tydeliggjøre vår posisjon som forskere, vårt blikk og ikke minst hva vi skriver fra det feltet vi forsker på. Dette bringer oss videre til studiens metodiske tilnærming.

4. Et forskningsfelt blir til - metodiske bevegelser

Gjennom innledende samtaler og intervjuer med innsatte og ansatte om lokale progresjons- og tilbakeføringspraksiser, dukket rådsmøtet stadig opp som en viktig arena. Flere av de innsatte betonet at tilbakeføringen lå langt frem i tid, og anså rådsmøtet som en viktig instans med tanke på å søke permisjon. De ansatte snakket også om rådsmøtet som en viktig arena for å få kunnskap om lokale progresjons- og tilbakeføringspraksiser. Dette gjorde oss nysgjerrige på hvordan prosessen med permisjoner forløp. Vi ba derfor ledelsen om tillatelse til å delta i rådsmøtene som deltakende observatører. En av teamlederne ble vår kontaktperson.

Artikkelen er basert på et etnografisk feltarbeid og bygger primært på deltagende observasjoner fra rådsmøter. I tillegg har vi hatt samtaler med 15 ansatte og 5 innsatte. Disse samtalen har gitt oss en viktig kontekstuell kunnskap for bedre å forstå det som skjer i rådsmøtene. Feltarbeidet strakk seg over 1 ½ år, fra vinteren 2013 og frem til høsten 2014. I denne perioden

deltok vi på 6 rådsmøter og i 5 referansegruppemøter⁴, men det er observasjonsmaterialet fra rådsmøtene som danner grunnlag for denne artikkelen.

Innenfor en postmoderne kunnskapstradisjon handler ikke deltakende observasjon om å komme nært nok eller å se lenge nok, da verden ikke ber om å bli observert på bestemte måter (Lather 1991). Verden må konstrueres (Åkerstrøm Andersen, 2003). Det var ikke mulig kun å beskrive det vi så (Rossholt 2012). Som to forskere med forankring i ulike kunnskapsteoretiske ståsteder, et erfaringshermeneutisk og et post – strukturalistisk kunnskapssyn, ble det viktig å identifisere med hvilke blikk vi så på rådsmøtet. Mye av det som skjedde i møtet mellom oss, feltet og feltnotatene er inspirert av litteratur knyttet til collaborative writing (Wyatt m.fl 2011). Gjennom å diskutere og skrive fram våre ulike blikk i forhold til hva vi så og observerte på rådsmøtene, beveget vi oss i våre forståelser og utviklet etter hvert også et felles analytisk blikk.

Det kritiske i vår etnografi handler om å ta på alvor at vi som forskere allerede er innskrevet i diskurser som preger vår måte å forstå det som skjer i rådsmøtene. Dette bidro til at vi arbeidet aktivt med måtene vi skrev feltnotater på, og hvilken kunnskap vi produserte i feltnotatene (Geertz 1973, Rossholt 2012). I starten var vi usikre på hva vi skulle notere og forsøkte å få med alt. Det som ble sagt, måten det ble sagt på, gester og bevegelser. Samtidig var vi opptatt av å ikke bli fanget i et fortolkende blikk på enkeltmenneskers ord og handlinger. Gjennom å arbeide med Deleuze ble vårt fokus etter hvert mer rettet mot rådsmøtet som event, hvordan rådsmøtedeltakerne berørte hverandre gjennom tempo og toner, og inngikk i komposisjoner som beveget de innsattes søknader fram til votering. Ved å lese materialet på denne måten klarte vi å plassere blikket på det som skjedde i rommet mellom deltakerne, framfor å bli for opptatt av hva den enkelte rådsmøtedeltaker sa og gjorde.

5. Rådsmøtets tilblivelse

I forkant av hvert råds møte settes det opp en sakliste. Denne inneholder personlige opplysninger om den innsatte, dommens lengde, innhold og lengde samt tidspunkt for når permisjonstid, to-tredjedelstid og prøveløslatelse er oppnådd. Saklista sendes som regel ut elektronisk før møtet, slik at de ansatte ser hvilke søknader som skal tas opp og kan forberede seg. Møteleder starter med å introdusere saken, før kontaktbetjenten leser opp den innsattes søknad. Deretter følger et vedlegg, skrevet av den innsattes kontaktbetjent, hvor det gis “faktaopplysninger” i saken. I noen tilfeller gir betjenten også sin vurdering av hvorvidt hun eller han støtter søknaden. Gjennom møteleder og kontaktbetjentenes introduksjoner til saken, skapes det en råds-

4 Dette var møter i forbindelse med opprettingen av en ny avdeling som ledd i det lokale progresjons- og tilbakeføringsarbeidet.

møterytme. Denne settes i bevegelse gjennom rådsmøtedeltakernes spørsmål og diskusjon, før det voteres for eller i mot en anbefaling av den innsattes søknad.

Voteringen gjøres ved håndsopprekning. I saker hvor enkelte av rådsmøtets deltakere stemmer avvikende fra flertallet, bes de som regel om å begrunne sitt standpunkt. Utdrag av diskusjonen, sammen med voteringen, skrives inn i rådsmøteprotokollen og legges i et elektronisk arkiv som oversendes juristene og fengselsleder, for endelig beslutning. Slik organiseres søknaden ut ifra en overordnet ide om en subjektiv del, der den innsatte redegjør for og begrunner egen søknad, og en objektiv del som er kontaktbetjentens fremlegging av sakens faktiske sider og i noen grad dennes vurderinger.

Det er med utgangspunkt i dette møtet, mellom det subjektive og det objektive, at bevegelsene i rådsmøtene skjer. I presentasjonen som nå følger skal vi gjøre oss kjent med fire ulike søknader. Vi starter med selve søknaden, for så å gå videre til vedlegget og bevegelsene som oppstår i kjølevannet av søknadspresentasjonen, før vi redegjør for rådsmøtets votering i hver enkelt sak.

Sak 1

Søknaden omhandler en utenlandsk statsborger som søker om overføring til lavere sikkerhet. I brevet skriver han: “Jeg har sonet 2 år av straffen, og vil nå gjerne komme videre i min soning”.

Kontaktbetjent leser opp vedlegget hvor det vektlegges at den innsatte ikke tidligere er straffedømt, og at han heller ikke har tidligere saker på seg. Det opplyses også om at den innsatte ikke har fått innvilget fremstillinger eller permisjoner tidligere. Den innsatte har ikke framtidsplan, men viser god progresjon etter et disiplinærbrudd i fengselet en tid tilbake. Han har over 4 år igjen av soningen, og har fått et forhåndsvarsel om utvisning.

Etter saksfremstillingen åpnes det for spørsmål. En av teamlederne tar raskt ordet og sier at “rådsmøtets klare anbefaling er at åpen soning kun ønskes for de som skal bli boende i Norge”. Ingen andre melder seg inn i diskusjonen.

Etter dette voteres det. Rådsmøtet voterer mot søknaden, med unntak av en som er avholdende.

I denne saken tar en av teamlederne raskt ordet, bringer saken inn i et hurtig tempo med en teknisk, administrativ tone som beveger saken i retning av å fraråde søknaden. Rådsmøtediskusjonen stopper opp der og da allerede før

den har begynt, idet teamlederen uttrykker det han oppfatter som rådmøtets klare anbefaling; at åpen soning kun ønskes for de som angivelig skal bli boende i Norge. Da den innsatte ikke har oppholdstillatelse i Norge og har fått et forhåndsvarsel om utvisning, blir hans søknad verken gjort til gjenstand for diskusjon på rådmøtet eller anbefalt. Dette til tross for at et forhåndsvarsel ikke er det samme som et utvisningsvedtak, og trass i at utenlandske innsatte i utgangspunktet skal ha samme rettigheter som norske statsborgere.

Vi merket oss at det ofte ble stille rundt bordet når denne type saker ble lest opp. I dette rådmøtet beveget rådmøtedeltakerne seg ut av tematikken, knyttet til den utenlandske innsattes situasjon, og etterlot saken i taushet. Det fengselsfaglige skjønnet, som kunne tale for eller imot en overføring til lavere sikkerhet, ble ikke artikulert. Stillheten som oppsto i møtet, fraværet av diskusjon og vurdering av den innsattes søknad, beveget den innsatte inn i et vakuum der muligheten for progresjon stoppet opp. Det oppsto et rom i mellom den situasjonen han befant seg i der og da og hans uvisse fremtid. I dette mellomrommet synes soningsforholdet å isoleres fra dommens milepæler hvor tidsaspektet nettopp er en viktig faktor i forhold til oppnådd permisjonstid, mulighet for overføring lavere sikkerhet og prøveløslatelse. Den innsattes fremtid ble her satt på vent idet saken beveget rådmøtedeltakerne bort fra rådmøtets vanlige rytme, der diskusjoner rundt sakens faktiske forhold som regel vies større plass. Saken illustrerer hvordan teamleders skarpe tonesetting, sammen med fraværet av de andre rådmøtedeltakernes oppfølging, gjorde at rådmøtedeltakerne inngikk i en taus komposisjon som beveget den innsattes søknad henimot en votering imot den innsattes søknad.

Sak 2

Den innsatte søker om prøveløslatelse på to-tredjedelstid. Av den innsattes brev fremgår det at han har fått plass på en behandlingsinstitusjon for rusmisbrukere og at han ønsker dette tilbudet. Han skriver at han ikke har hatt positive urinprøver i fengselet, men at han har hatt en sprekk. Videre skriver han at behandling er nødvendig for å få til et liv uten rus og kriminalitet. Han har samboer og barn, men har vært mye fraværende i sønnens liv. Han ønsker å tilpasse seg et familieliv og begynne på skole eller i jobb. Videre ønsker han å komme tilbake til familien og å jobbe med sin farsrolle.

Av vedlegget går det fram at han soner en dom for ran, for brudd på veitrafikkloven, narkotika og legemiddeloven. Han har også flere tidligere dommer bak seg, og har hatt alvorlig og langvarig rusproblematikk. Han virker svært motivert for å starte behandlingen og har fått plass i behandlingsinstitusjonen i et år. Han har hatt samme saksbehandler hele tiden, har ingen uoppgjorte saker og har hatt flere fremstillinger og kortidspermer som har gått bra. Det rapporteres at han oppfører seg

bra på avdelingen, er enkel å ha med å gjøre, gjør lite av seg. Kontaktbetjent sier det ikke vil stride mot straffens formål å innvilge opphold på behandlingsinstitusjon. Videre fremgår det av saksfremstillingen at han har tett kontakt med sin samboer som gir ham mye støtte. Han viser god progresjon. Oppholdet vurderes som viktig i forhold til rusbehandlingen, og behandlingsplassen venter på ham. Han er motivert for å gjøre noe med sin situasjon og opplever at han har noe å se frem imot.

Etter at kontaktbetjenten har lagt frem saken åpnes det for spørsmål. En av fengselsbetjentene spør: "Var det han som slåss den gangen? Ja, men litt tohodet troll det der, svarer kontaktbetjenten og fortsetter: "Han har vært en hakkekylling og utsatt for mobbing på avdelingen. Han er lite ute i fellesskapet, men fungerer godt i avdelingen". I diskusjonen veies det fram og tilbake i forhold til om det er forsvarlig at han prøveløslates på to-tredjedelstid, grunnet hans mange dommer. Samtidig gir rådsmøtemedlemmene uttrykk for en bekymring for at han skal miste behandlingsplassen. I rådsmøtediskusjonen er det enighet om at det ikke vil være hensiktsmessig å tilbakeføre han til soning etter avsluttet behandlingsopplegg.

Det voteres og rådet går enstemmig inn for å overføre han til § 12 soning, dvs. at han kan gjennomføre resten av straffen i en behandlingsinstitusjon (strgfl. § 12).

Denne saken preges av et annet tempo og en annen tone. Både søknaden og vedlegget er fyldigere, og i løpet av saksfremstillingen gis det et klart inntrykk av at kontaktbetjenten stiller seg positivt til søknaden. I denne saken tegnes det et bilde av en innsatt som har beveget seg i riktig retning, som har brukt tiden i fengsel til å endre sin livssituasjon. Det legges vekt på at han har samboer og barn og at han ønsker å jobbe med sin farsrolle. Hans oppførsel trekkes inn, og blir påpekt i forbindelse med en slåsskamp på avdelingen. Den innsattes deltakelse i denne konflikten tones ned av kontaktbetjenten. Vi ser her hvordan den innsatte kategoriseres, som en innsatt med både motivasjon og en fremtid. Rådsmøtet står imidlertid overfor et dilemma; hvorvidt det er forsvarlig å prøveløslate han på to-tredjedelstid og ta sjansen på at han fullfører behandlingen i rusinstitusjonen, eller om fengselet bør beholde han lenger selv om behandlingsplassen kan gå tapt. I denne saken beveges tonen i møtet fra en uttalt tvil og over i en større samstemthet og ro, hvor det skjer en hensynstaken til den innsattes progresjon og tilbakeføring. I motsetning til forrige sak er tempoet mindre hastig, og tonene skaper et aktivt tidsbilde og en bevegelse i retning av en progresjons- og tilbakeføringspraksis hvor den innsatte skal få hjelp til å takle sitt liv uten rus og kriminalitet. Det fengselsfaglige skjønnet, slik det kommer til uttrykk i denne saken, beveger rådsmøtedeltakerne over i en argumentasjon og en stemming som klart taler for den innsattes søknad.

Sak 3

Den innsatte søker om å besøke en graven til et nært familiemedlem og besøke sin familie. Han søker om 1 ½ døgns permisjon. Kontaktbetjent leser opp vedlegget. Her går det fram at den innsatte ikke har hatt besøk av familien på 13 måneder. Han soner en lang dom for drap. Videre framgår det at den innsatte har begått hærverk og kommet med trusler i fengselet.

Etter saksfremstillingen åpnes det for spørsmål. En av rådmøtedeltakerne stiller følgende spørsmål: “Har han fått informasjon om at det ikke er lurt å spørre om over et døgn første gang? Videre sier han “NN vil ikke delta i utdanning og progresjon inne i fengselet”. En av teamlederne sier at: “Dette er en permisjon uten mål og mening”. En tredje betjent uttrykker seg slik: “Han viser ikke vilje”. Fortløpende faller det kommentarer som: “Han må vise intern progresjon først. “Er det et innrømme drap?”, “dette er en sær innsatt, han protesterer mot systemet”. “Det er grunnen til at han ikke har villet motta besøk og ikke vil delta i aktiviteter.”

Etter diskusjonen voterer det. Rådmøtedeltakerne voterer enstemmig imot søknaden.

I denne rådmøtesaken er tonen annerledes enn i sak nummer to. Selv om det ikke sies eksplisitt, gir kontaktbetjenten inntrykk av ikke å gå god for den innsattes søknad. Her stilles det et spørsmål som kan virke ubehagelig for kontaktbetjenten, nemlig hvorvidt han har informert den innsatte om at det ikke er lurt å be om permisjon av en varighet utover et døgn ved førstegangs søknad. Gjennom blick og andre kroppslige gester formidles det at dette er noe den innsatte sannsynligvis er klar over, noe som ikke taler til hans fordel. I diskusjonen ser vi hvordan den innsatte kategoriseres. Gjennom personkarakteristikk, knyttet til den innsattes oppførsel og væremåte, sås det tvil om hans formål med permisjonssøknaden. Rådmøtedeltakerne blir mer opptatt av de negative bildene som tegnes av ham; av hvem de mener han *er* i stedet for hvem de mener han kan *bli* (Deleuze 1987). Det etterlyses større motivasjon, synlig progresjon og erkjennelse av egen kriminalitet. Slik skapes det en tone av mistro og uvilje mot å anbefale hans søknad, og det skapes et bilde av han som en sær innsatt. Når avstemningen skal gjøres har tonen i rommet satt seg og beveget atmosfæren i en retning hvor rådmøtedeltakerne enstemmig voterer imot søknaden. Tonen i det fengselsfaglige skjønnet i denne saken preges av mistillit til den innsatte, noe som går på bekostning av å vurdere den omsøkte permisjonens betydning med tanke på progresjon- og tilbakeføring.

Sak 4

Den innsatte søker om løslatelse på to-tredjedels tid.

Kontaktbetjenten leser opp vedlegget. Det er en norsk innsatt dømt for skadeverk, veitrafikkloven og vold mot offentlig tjenestemann. Han er førstegangssoner, har ingen uoppgjorte saker, men gjeld. Han er ikke vant med å sone og har litt urolig oppførsel. Han har fullført et rusbehandlingsprogram og er stolt over det, og har skaffet seg bolig på egenhånd.

Etter saksfremstillingen åpnes det for spørsmål. En av betjentene viser til den kommunale ruskonsulenten, som er skeptisk til hans bosted midt i sentrum. Den innsatte har bestemt seg for å klare seg, men klarte ikke å la være å ta kontakt med gamle venner når han var ute på fremstilling dvs. utgang med følge av en fengselsbetjent (Strgjfl. § 34). Han fikk 10 dager fritidstap for dette. En av teamlederene tar ordet: “Det som taler for løslatelse er at han er ung, førstegangssoner, har skaffet bolig selv, har oversikt over gjeld, har møter med NAV, og skal ta kontakt med ruskonsulent og psykolog når han kommer ut”.

Det som taler mot er “brudd på felles framstilling”. Tilbakeføringskonsulenten spør: “Er friomsorgen koblet inn? Kan han miste boligen ved forsinkelse? Bør ikke sysselsetting være på plass?”. Sosialkonsulenten melder seg inn:

“Han virker troverdig, og ærlig i forhold til rus og kriminalitet. Han har uføretrygd, men ønsker å komme i arbeid. Han har fått avslag på perm. Hvordan kan han løslates hvis han ikke får permisjon? Juristene avviser saker hvor friomsorgen ikke er inne. Vi kan ikke kreve sysselsetting når han har en uførhetstrygd”.

En av fengslebetjentene sier: “Økonomien må være på plass. Strukturen må mer på plass. Når så mye er gjort er det viktig å sikre at det fullføres”. Sosialkonsulent: “Er ikke dette lettere å gjøre ute?”. Teamleder: “Jeg har ingen tro på at det kommer til å gå bra med tanke på at han ikke har jobb og er rusmisbruker. Det er problematisk å bo i sentrum og bli oppsøkt av kamerater. Det er ikke et godt utgangspunkt at han har uføretrygd. Vil han klare seg? han er ung”. En annen av betjentene sier: “Det kan vi ikke bruke mot ham. Vi bør få til en ny hjelpeverge fra kommunen, men vi kan ikke noe med at han går på trygd”. Teamleder: “Det økonomiske må være på plass. Han har lav impuls kontroll og bosetter seg midt i sentrum rett ved sitt gamle nettverk. Strukturen må være på plass”. Sosialkonsulent: “Han har liten tid igjen. Det er kun tre

måneder til endt tid. Jeg skjønner ikke poenget med å holde ham her lenger. Dette kan han få hjelp til utenfor”. Teamleder: “Rusmisbruket er en trussel. Han kan miste hjelpen utenfor. Nei jeg er usikker på dette her. Han får god hjelp innad. Han har lav impulskontroll. Det må være på stell. Jeg har mistillit til nettverket hans utenfor”. Sosialkonsulent: “Kan vi endre situasjonen hans på 2 måneder eller er apparatet utenfor bedre i stand til å endre hans situasjon?”.

Teamleder konkluderer med at den innsatte trenger mer tid for å jobbe med den gode progresjonen han er inne i. Videre understreker han at det bør innvilges permisjon før en eventuell prøveløslatelse. Det bør jobbes med sysselsetting og at han får en hjelpeverge. Det bør ikke gis avslag på søknaden, men den bør utsettes. Det blir viktig hvordan dette formidles til den innsatte. Kontaktbetjenten: “Han vil forstå det, men hvis han får avslag vil han bli helt satt ut.” Videre sier teamleder : “Det må gå 4 måneder før han opparbeider tillit. Juristene vil gi avslag på søknaden når han ikke har hatt permisjon først og hatt et brudd. Derfor bør vi utsette saken inntil videre og melde den på nytt etter gjennomført permisjon. Vi anbefaler permisjon og sysselsetting. Det vil styrke søknaden med 80%.”

Det voteres. Rådsmøtet anbefaler enstemmig for å utsette saken.

I denne rådsmøtesaken er det et nytt tempo og andre toner, noe som skaper en annen møterytme enn i de tidligere eksemplene. Dette er et rådsmøte hvor ulike profesjonsgrupper i større grad er til stede og ytrer seg. Dilemmaet her er at den innsatte kun har tre måneder igjen av soningsoppholdet, noe som betyr at han har liten tid til å opparbeide seg fornyet tillit med tanke på å søke permisjon. Så lenge teamleder vurderer at han trenger minst fire måneder på å gjenvinne tilliten. Dette stiller rådsmøtet overfor et dilemma. Igjen ser vi hvordan teamlederens utsagn bidrar til å anlegge en førende tone, som enten bidrar til diskusjon eller stillhet.

I saken deltar sosialkonsulent og tilbakeføringskonsulent aktivt. De tar opp og legger ned rytmer (Deleuze 1988) gjennom sine argumenter som taler for saken. Gjennom at rådsmøtedeltakerne lar seg berøre av hverandres argumenter i denne saken, bevegtes rådsmøtets diskusjon frem mot en anbefaling om å utsette av saken. Dette gir en større åpning for den innsatte enn en frarådning. Bakgrunnen for beslutningen er ønsket om å gi positive signaler til den innsatte, men samtidig formidle at det ikke kan anbefales prøveløslatelse før han har vært på permisjon. Det fengselsfaglige skjønnet i denne saken har først og fremst et fokus på forhold som er ment å ivareta den innsattes situasjon. Diskusjonen preges av en rasjonell argumentasjon og løsningsorientering. Temaer som bringes inn omhandler gjentakelsesfare og frykt for at tilbakeføringsarbeid

det skal forseres dersom den innsatte skal bo midt i sentrum, hvor faren er stor for at han skal gli tilbake til sitt tidligere kriminelle miljø.

Samtidig blir det tydelig hvordan teamleder også bringer inn toner utenfra, nemlig juristenes stemmer, som her synes å få betydning for hans vurdering av denne konkrete saken. I denne saken merker vi oss også hvordan tillit blir snakket fram og koblet til tid. Tap av tillit, som følge av brudd på felles fremstilling, må gjenoppbygges over tid. At rådsmøtet fremsetter et krav om tid for å gjenvinne tillit, kan i et progresjons- og tilbakeføringsperspektiv leses som å bevege den innsatte inn i et rom hvor tiden står stille. Rådsmøtesaken illustrerer hvordan et fengselsfaglig engasjement som bygger på mellommenneskelige hensyn knyttet til den innsattes progresjon, her veves sammen med rasjonelle argumenter som kan tale både for og imot en anbefaling.

6. Toner i spill

Gjennom å la oss inspirere av et deleuziansk blikk med vekt på hva kropper kan gjøre (Deleuze 1987, Fransson & Johnsen 2015) har vi arbeidet med å få fram både det som sies og gjøres i rådsmøter, og hva som beveger rådsmøtedeltakerne fram til votering. De fire rådsmøtesakene illustrerer hvordan rådsmøtemedlemmene der og da, i det bestemte rådsmøtet, lar seg berøre av hverandre gjennom tempo med ulik hastighet og forskjellige toner. I sak nummer 1 tok teamleder raskt ordet og brakte saken inn i et hurtig tempo med en teknisk, administrativ tone som beveget saken i retning av å fraråde søknaden. De andre rådsmøtedeltakernes taushet skapte en tydelig bevegelse hvor det gikk som det måtte gå; henimot en votering som frarådet søknaden. I sak nummer 2 er tempoet og tonen en annen. Nye argumenter bringes inn og beveger rådsmøtet i en ny retning der den innsattes søknad anbefales. I sak nummer 3 ble det, gjennom blikk og kommentarer, skapt en stemning som talte imot den innsattes søknad. Sak 4 derimot, karakteriseres av et høyt tempo og ulike toner, som fikk fram nyanser i diskusjonen og ulike stemninger i rommet. Dette bidro til at saken ble utsatt til et senere tidspunkt, for å unngå å ta et enten eller standpunkt der og da. Analysen av sakene viser hvordan det fengselsfaglige skjønnet kan skifte fra en sak til en annen. Samtidig merket vi oss en grunntone som alle rådsmøtedeltakerne på en eller annen måte forholdt seg til, når de diskuterte og voterte over sakene i rådsmøterommet. En av teamlederne betoner den felles grunntonen i rådsmøtet slik:

“Rådsmøtet skal forholde seg til tre grunnpilarer; å verne samfunnet, verne den innsatte og verne den ansatte. I forhold til permisjoner og overføring til lavere sikkerhet må man tenke på allmennheten. Kan den innsatte ses på butikken uten at det støter allmennheten? Har vi gått en vei eller har vi hoppa over ledd på veien? Det er jo en grunn til at han sitter her og vi må spørre om han er klar til å være der han er?

Det skal være sikkert at det han sitter inne for ikke skal skje igjen og da må det ikke gå for fort i svingene. Når det gjelder tilbakeføring så er det forskjeller på en førstegangs innsatt og en gjenganger. Med en førstegangs innsatt har vi større tro på at det skal gå bra, om vi legger forholdene tilrette når han kommer ut. Dette er annerledes med en som sitter på sin tiende dom, kanskje for den samme kriminaliteten, og som kanskje hadde et brudd i forrige prøveperiode. Da har han jo ikke vist seg tilliten verdig. Da må vi tenke samfunnets sikkerhet og allmenn rettsikkerhet. Du kan godt gi en ny innsatt en sjanse hvis forholdene ligger til rette, men du kan ikke gi sjanse på sjanse på sjanse hvis samfunnet lider av det” (Teamleder).

Grunntonen i rådsmøtet settes i spill gjennom en sikkerhetsargumentasjon, som lett kan oppfattes som en mistillit til de innsatte. Manglende tillit til den innsatte blir snakket fram som et argument for å ivareta samfunnets sikkerhet. Samtidig kan mistillit også utgjøre en viktig begrunnelse for å forhindre at de innsatte får prøve seg utenfor fengselet for tidlig. Det fengselsfaglige skjønnet knyttes her an til ulike distinksjoner i forhold til samfunnsvern på den ene siden, og ivaretagelse av innsattes rettigheter og tilbakeføring på den andre siden.

Når det gjelder avveiningen mellom hensynet til samfunnsvern og ivaretagelse av de innsattes behov for progresjon i soningsoppholdet, skiller teamlederen mellom førstegangs innsatte og gjengangere og mellom innsatte som gis tillit og de som ikke har gjort seg tilliten verdig. Slik tillit snakkes frem i denne sammenhengen kobles den til fortid. Tilliten synes å svekkes i takt med antall dommer, uten at den knyttes til en vurdering av den innsattes her og nå situasjon. Dette kan bli stående i kontrast til en tilbakeføringstankegang, der det skal legges til rette for at den innsatte gradvis skal vende tilbake til livet utenfor fengselet (St. meld. nr. 37).

Tillit er ikke kun et begrep som kan knyttes til tid og progresjon i straffegjennomføringen, men også som begrunnelse for eller imot en anbefaling av konkrete søknader. Tillit er i seg selv et komplisert begrep, og ingen har plikt til å stole på noen de betrakter som upålitelige (Grimen 2009, pp 22). Det interessante i rådsmøtesammenheng er hvordan tillit her konstrueres. Gjennom de utvalgte sakene ser vi hvordan tillit eller mistillit kunne anlegges en tone som ble gjennomgående i hele saksvurderingen. Et eksempel på dette er i sak nummer 2, hvor rådsmøtedeltakerne klassifiserer den innsatte som har en som har brukt tiden i fengsel til å endre sin livssituasjon og dermed oppnår rådsmøtedeltakernes tillit. Et annet eksempel er sak nummer 3, hvor det skapes en mistillit til den innsatte som blir en gjennomgående tone i hele saksvurderingen.

Et sentralt spørsmål som reiser seg ut ifra en progresjons- og tilbakeføringstankegang er om manglende tillit, uten at den settes i aktiv bevegelse og knyttes til den innsattes her og nå situasjon, bør få så sterk betydning i

rådsmøtets saksvurdering at den faktisk kan forhindre en planlagt progresjon?

I materialet ser vi flere eksempler på hvordan strafferettslige begrunnelsesmåter veves sammen med moralske betraktninger (Brottveit 2014), på måter som bidrar til at den enkelte innsattes kriminalitetshistorikk, væremåter og opptreden i fengselet blir gjenstand for tillitsvurdering. Ut fra hvordan teamlederen snakker fram grunntonen i rådsmøtet merket vi oss at permisjon, overføring til lavere sikkerhet og prøveløslatelse primært aktualiseres når rådsmøtedeltakerne oppfatter at den innsatte hadde gjort seg fortjent til slike goder. I vår tilstedeværelse på rådsmøtene så vi også flere eksempler på hvordan denne grunntonen kunne brytes, ved at en av rådsmøtedeltakerne anla en ny eller annerledes tone. Som et eksempel er når et av rådsmøtemedlemmene lener seg fram midt i en diskusjon og sier: “han skal jo uansett ut om 3 måneder”. En kommentar som førte diskusjonen over i en annen rytme, der tonen skiftet og ble mer positiv i forhold til den innsattes søknad.

Rådsmøtesakene illustrerer hvordan to typer kunnskaper, en sosialfaglig og en strafferettslig, kan bli stående i et konkurrerende forhold til hverandre (Brottveit 2007). Analysene viser også at rådsmøtedeltakerne står overfor mange og viktige dilemmaer og at de pålegges et stort ansvar. Dette ser vi også tydelig i andre studier av velferdsstaten bakkebyråkrater (Vike 2004, Brottveit 2014, Brottveit, Fransson & Kroken 2015).

Våre analyser viser hvordan rådsmøtedeltakerne inngår i komposisjon med hverandre. Tempo og toner skaper rytmer, som materialiserer seg i rådsmøtets vurderinger og klassifiseringer av de innsatte.

De ulike komposisjonene som kunne oppstå i rådsmøtet illustrerer møtets bevegelighet men også dets vilkårlighet, noe som kan få betydning for ivaretagelsen av de innsattes rett til forutsigbarhet og likebehandling knyttet til progresjon og tilbakeføring.

Lest i forhold til risikolitteraturen, vi innledningsvis viser til, synliggjør vår analyse at det finnes en grunntone i rådsmøtet som preges av en risikotankegang. Analysen tydeliggjør også at det fengselsfaglige skjønnet er et skjønn i bevegelse. Rådsmøtet viser hvordan møtedeltakerne berøres av hverandres tempo og toner. Disse beveger den innsattes søknad i ulike retninger, der både hensynet til en trygg og sikker straffegjennomføring og en god progresjons- og tilbakeføringsprosess ivaretas.

7. Innsattes tilblivelse, tid & tillit

Rådsmøtene gir oss kunnskap om de ansattes narrativer og argumentasjoner i forhold til innsatte, progresjon og tilbakeføring. Kategoriseringene av de innsatte er ikke konstante, men endres fra møte til møte, avhengig av hvem som er til stede og hvem det snakkes om. Dette gjør det interessant å spørre

seg hvordan de ansatte tenker om de innsatte? Om de setter dem i bås og blir mer opptatt av hvem de *er* med bakgrunn i sin fortid enn hvem de kan *bli*? (Deleuze 1987, Rossholt 2010, Fransson 2009).

Kategoriseringene av de innsatte kommer til uttrykk på ulike måter. Som normative vurderinger knyttet til hvordan den innsatte oppfører seg i fengselet, gjennom utsagn som: “Han viser god oppførsel, god progresjon, er godt motivert og innser at han trenger hjelp til å komme ut av kriminaliteten” eller “han viser seg tilliten verdig”. Kategoriseringene kunne også komme frem i form av moralske spørsmål i forhold til hvordan den innsatte forholder seg til egen kriminalitet; “Er det et innrømme drap?” eller “viser han tegn på anger?”. Det synes å være av vesentlig betydning for søknaden at den innsatte utviser et bevisst forhold til sine kriminelle handlinger, og er i stand til å formulere hva han trenger hjelp til i møtet med fengselsansatte.

Gjennom sine kategoriseringer skaper rådsmøtedeltakerne aktive bilder av de innsatte. Dette får betydning for vurderingen av de innsattes søknader, og i neste omgang for deres progresjon og tilbakeføring. Slik kan også rådsmøtet, gjennom det som der skjer i øyeblikket, leses som et rom for fangers tilblivelse ved måten den innsatte kategoriseres på. Dette skaper i sin tur betingelser som posisjonerer den innsatte i hans progresjons- og tilbakeføringsprosess. Rådsmøtets kategoriseringer formidles i rådmøteprotokollen og videreføres oppover i systemet, til juristene og fengselsleder. De innsatte har selv liten eller ingen påvirkning på disse kategoriseringene, så lenge de ikke er til stede og blir en del av skapelsesprosessen som skjer i selve rådmøterommet. Først når de får det endelige vedtaket blir de konfrontert med noen av bildene som skapes av dem, gjennom juristenes begrunnelser for de vedtak som gjøres.

Når vi leser materialet inspirert av et deleuziansk blikk, blir det tydelig at tillit først gjenreises, og at progresjon- og tilbakeføring gjøres aktuelt, når den innsatte viser endring gjennom synlig atferd. Gjennom å gis tillit settes fremtid og progresjon i fokus mens den innsattes tyngende fortid (Fransson 2009) kommer mer i bakgrunn.

8. Avsluttende refleksjoner

Artikkelen løfter fram rådsmøtet som en sentral arena for å forstå lokale progresjons- og tilbakeføringspraksiser i et fengsel. Gjennom begrepene ‘event’, ‘berøring’, ‘tempo’ og ‘toner’ synliggjør artikkelen hvordan rådsmøtedeltakerne der og da, gjennom det de gjør og sier, beveger den innsattes søknad frem imot votering som enten bifaller eller fraråder søknaden. Artikkelen viser også hvordan rådsmøtedeltakerne kategoriserer de innsatte, og hvordan tid og tillit innveves i lokale progresjons- og tilbakeføringspraksiser. Gjennom å berøre og la seg berøre av hva de andres kropper sier og gjør i rommet, deres tempo og toner, beveges den innsattes søknad i ulike retnin-

ger. Dette synliggjør rådsmøtets fleksibilitet, men også dens vilkårlighet. Denne bevegeligheten reiser spørsmål med hensyn til ivaretagelsen av de innsattes rett til forutsigbarhet og likebehandling knyttet til progresjon og tilbakeføring. Siden juristene i dette fengselet ikke var delaktige i rådsmøtene, stiller vi følgende spørsmål: Er rådsmøtet ment å forberede og bringe en type argumentasjon som kan brukes i juristenes beslutningsprosess? Eller er rådsmøtets primær oppgave å bidra med en supplerende kunnskap?

REFERENCER

- Beck U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Brottveit, G. (2007). *Seksuelle overgrep mot barn. En fortolkede tilnærming til barnevernsarbeideres forståelse*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Unipub.
- Brottveit, G. (2014). Barnevernssak eller straffesak – utilsiktede virkninger av et strafferettslig perspektiv i barnevernet. *Norges barnevern*, 4.
- Brottveit, G., Fransson, E. & Kroken, R. (2015). “A fine balance” – How child welfare workers manage organizational changes within the Norwegian Welfare State. In *Vulnerable Groups & inclusion*. 01 march, Vol. 6 (0), pp. 1-13.
- Bhui, H.S. (2002). Probation in England and Wales: From rehabilitation to risk. *Journal of Forensic Psychiatry*, 13(2), 231-239.
- Bullock, K. (2011). The construction and interpretation of risk management technologies in contemporary probation practice. *British Journal of Criminology*, 51(1), 120-135.
- Canton, R. (2011). *Probation: Working with Offenders*. Abingdon: Routledge.
- Cohen, S. (1985). *Visions of Social Control*. Cambridge: Polity.
- Deleuze, G. (1988). *Spinoza. Practical Philosophy*. City Lights Books: San Francisco.
- Deleuze, G. & Guattari, F. (1987). *A thousand plateaus. Capitalism and schizophrenia*. University of Minnesota Press.
- Feeley, M. and Simon, J. (1992). The new penology: Notes on the emerging strategy for corrections. *Criminology*, 30(4), 449-75.
- Fitzgibbon, D.W. (2007). Risk analysis and the new practitioner. *Punishment and Society* 9(1), 87-97.
- Fitzgibbon, D.W. (2011). *Probation and Social Work on Trial: Violent Offenders and Child Abusers*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Forskrift om Straffegjennomføring. FOR -2002-02-22-183.
- Fransson, E. (2009). *Fortidens tyngde. Om selvarbeid under opphold og utflytting fra ungdomshjem*. Doktorgradsavhandling. Oslo: Unipub.
- Fransson, E. & Johnsen, B. (2015). The perfume of sweat. Prison research through deleuzian lenses. In Drake, D.H, Earle, R. and Sloan, J. *Palgrave Handbook of Prison Ethnography*. London: Palgrave.
- Garland, D. (1997). Probation and the reconfiguration of crime control. In: Burnett R (ed.) *The Probation Service: Responding to Change: Proceedings of the Probation Studies Unit First Colloquium* (pp. 2-10). Oxford: Centre for Criminological Research.
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of cultures: selected essays*. New York: Basic Books.
- Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. Cambridge: Polity.
- Grimen, H. (2009). *Hva er tillit?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Lancaster, E. & Lumb, J. (2006). The assessment of risk in the National Probation Service of England and Wales. *Journal of Social Work* 6(3), 275-291.

- Hardy, M. (2013). Practitioner perspectives on risk: Using governmentality to understand contemporary probation practice. *European Journal of Criminology*, 11(3), 303-318.
- Lather, P. (1991). *Getting smart: Feminist research and pedagogy with/in the postmodern*. New York: Routledge.
- Liebling, A. (2000). Prison officers, policing and the use of discretion. *Theoretical Criminology*, 4(3), 333-357.
- Liebling, A. (2011). Distinctions and distinctiveness in the work of prison officers: Legitimacy and authority revisited. *European Journal of Criminology*, 8(6), 484-499.
- Liebling, A. & H. Arnold (2004). *Prisons and their moral performance. A study of values, quality, and prison life*. Oxford: Oxford University Press.
- Lov om gjennomføring av straff mv. (straffegjennomføringsloven). LOV-2001-05-18-21.
- Nash M (2005) The probation service, public protection and dangerous offenders. In: Winstone, J. and Pakes, F. (eds) *Community Justice: Issues for Probation and Criminal Justice* (pp.16–32). Cullompton: Willan.
- Retningslinjer til lov om gjennomføring av straff mv (straffegjennomføringsloven) og til forskrift til loven. Fastsatt av Kriminalomsorgens sentrale forvaltning 16. mai 2002 med hjemmel i forskrift til lov om straffegjennomføring av 22. februar 2002 §7-1. Revidert 27. oktober 2008.
- Rose N (2005) In search of certainty: Risk management in a biological age. *Journal of Public Mental Health* 4(3): 14–22.
- Rossholt, N. (2010). *Gråtens mange ansikter. Toner og tempo i barnehagen. Nordic Studies og Education*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Rossholt, N. (2012). *Kroppens tilblivelse i tid og rom. Analyser av materielle – diskursive hendelser i barnehagen*. Doktoravhandling ved NTNU.
- St. meld. nr. 37 (2007-2008). *Straff som virker – mindre kriminalitet – tryggere samfunn*. Oslo: Det Kongelige Justis og Politidepartement.
- Vike, H. (2004). *Velferd uten grenser. Den norske velferdssaten ved veiskillet*. Gjøvik: Akribe Forlag.
- Whitehead, P. (2010). *Exploring Modern Probation: Social Theory and Organisational Complexity*. Bristol: Policy Press.
- Åkerstrøm Andersen, N. (2003) *Discursive analytical strategies: Understanding Foucault, Koselleck, Laclau, Luhmann*. Bristol: Policy Press.
- Wyatt, J. Gale, K. Gannon S, Davies, B (2011) Deleuze & Collaborative Writing. *An Immanent Plane Of Composition*. Peter Lang: New York.